

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél 1^oen.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

A vak koldus.

Viradni kezd. A szél rohanva
Havas mezőn végig sikolt.
Nincs ut sehoh a zord vadonba,
Befutta azt is, ami volt;
Varjucsoport kering a léghen,
Fagyos, hideg mezők felett.
Koldusfiu bottal kezében
Világtalan koldust vezet.

Ily átkozott pogány hidegbe'
Ugyan hová sietnek ők?
— Kenyér után futnak lihegve
A rongyosok, az éhezők.
Mig bir a láb, ha az utolsó
Falat kenyér is elfogyott:
Koldusra nem borul koporsó
A meddig egy jószív dobog!

Vásári nép tolong az utcán,
Lábuk alatt nyikorg a hó.
Öreg harang sir át a pusztán,
Ez égi hang oly biztató!
S mire utószavát elzengi
Zokogva az öreg harang:
Hídfő előtt látjuk didergni
Fiával a világtalant.

„... Az Istenért, Isten nevében
Igy szól az ajk, a köny pereg,
Ne hagyjatok megfagyni itten
Járó-keelő jó emberek;
Lázár vagyok, kinek Isten
Nyomort adott, meg kinokat.
Jó szívetek rajtam segítsen
Az Úrnak ad ki nekem ad.“

Fagyos halál, ne félj! Sokáig
Őket a rongy nem védi meg.
Lehelletük jégcsappá válik,
Körültök a világ hideg.
Koldusfiu félholtra fázva,
Jár-kél meleg fedél után,
De nincs sehoh! Ajtók bezárva,
Vonitnak a kutyák csupán.

Toronyba fent, másnapra kelve,
Mire kondúl a nagy harang:
Templom előtt fiát öelve
Találja a világtalant.
Hideg halál befödte szépen
Havával a két boldogot, —
Szoritva görcsösen kezükbe
Akkor is a koldusbotot.

Szuhay Benedek.

Fenyegetőzések.

Az O. R. L. E. központi szervezete megalakult és a vidéken is napról-napra előbb halad a szervezkedés munkája.

Három kerületben, a tiszántul, tiszáninnen és dunántul már testületileg is megmozdultak a lelkészek és jobbnaira espereseik vezetése mellett megalakították az egyházmegyei lelkészegyesületeket vagy testületileg beléptek az O. R. L. E.-be.

Két kerületben, a dunamelléken és az erdélyi részen még aránylag csend van. E helyeken csak az egyes lelkészek belépése folyik, a jelentkezők száma azonban e kerületekben is elérte a százat és a legszebb sikerrel biztat. Reménységünk van, hogy a tavaszi nagy gyűlésekre mindenütt kiépül a vidéki szervezet és az egész vonalon megindulhat a nagy munka, melynek előkészítése serényen folyik. Szellemi és anyagi dolgaink megbeszélésére, a kölcsönös építésre és önfegyelmzésre, vágyaink és óhajtsaink előterjesztésére, a lelkészi hivatás magasabb feladatainak sikeresebbé tételére és a prot. társadalom szervezésére. Mindezekben és mindezek által a hivatalos felsőbbség törekvéseinek támogatására és a szabadság fiainak egybegyűjtésére.

Az O. R. L. E. megalakulásával; bármit mondjanak elleneink ez a munka már tényleg kezdetét vette. De kezdetét vette a gyűlöletnek, az erők szétforgácsolásának, a szervezkedés meggátlásának munkája is.

Az ultramontán sajtó heves támadása, állásfoglalása, állandó csapkodása és gunyolódása tartozik főként erre a lapra. De erre a támadásra ellehettünk készülve. Mi az ő köreiket rontjuk és az ő számításait zavarjuk. Természetes hát, hogy támadjanak. Az azonban, hogy protestáns részről támadjanak természetellenes.

Nem a bírálatot értem, ennek jogát mi készségesen elismerjük és tiszteletben tartjuk. Hanem a személyeskedést és nyílt vagy rejtett fenyegetőzést. Ezt határozottan vissza kell utasítanunk. Nem szolgáltunk rá, sem az O. R. L. E. megalakításával, ezt a közvélemény kívánta és a helyzet követelte. Sem a védekezéssel, ez kötelességünk volt. Egyébként pedig állottuk a vitát becsülettel és álljuk ezutánra is. Még azokat se bántottuk a kik minket bántottak.

Egy szalmaszál se tettünk az útjába és hagytuk a maguk útján. Azt gondoltuk, hogy ha látjuk, hogy nem egyes embernek az ügye az,

hanem mindnyájunknak a közös érdeke és a lelkészkar általános óhaja, majd elhallgatnak. Tévedésben voltunk. Az anti O. R. L. E.-ista liga nemcsak bírál, nem csak személyeskedik, hanem már egyenesen fenyegetni is kezd.

Fenyegetik a lelkészeket a hivatalos egyházzal, annak rettentéseivel. Alvó oroszlának nevezik, csakhogy felzavarására jogcímük lehessen. Kétkednek életben létén, csakhogy annál inkább ellenünk ingerelhessék. Egyfelől olyan jelzővel illetik és olyan bántó módon aposztrofálják, hogy a vért is arcunkba kergetik. Másfelől szolgamódrára hajlonganak előtte s a protestantizmus elveinek ellenére a hivatalos egyházi szervezetet, ezt a külső s folyton változó formát azonosítják magával az egyházzal és a vallással, csakhogy a lelkészkar megmozdulását lázadásnak minősíthessék.

De ez még sem fog nekik sikerülni, mert mi a szeretet parancsát teljesítjük, ők meg a gyűlöletet hirdetik.

Nem fog sikerülni az új dogmák konstruálása sem.

Mi ezeket nem vesszük be. Sem az egyházi hatóságok alarmirozása. Mi is benne vagyunk tán e szervezethen. 1000 lelkész, ennyien már is vagyunk, csak megfogja tudni védelmezni magát mindenkor. ha szükség lesz reá. De nem lesz szükség, mert mi lelkiismeretünkkel és előjáróinkkal békeességben, éppen ennek a hivatalos egyháznak a segítségére sietünk. A hivatalos egyház vezetői adták ki a jelszót, hogy megnehezedett az idők viharos járása felettünk s veszélyben van a protestantizmus. A veszedelemben pedig csak természetes, hogy a lelkészek megmozduljanak. Lám csak ennyi történt vagy ennyi készül történni, már is fenyegetnek. Mi lesz, ha tovább megyünk s az O. R. L. E. után a Protestáns Szövetség és a nagy népszövetség is megalakul? Pedig mi nyugodtan, szeretettel és hévvel sziveinkben megyünk a cél felé s elfelejtkezünk azokról a bántó szavakról melyek mögöttünk és körülünk zúgnak. Még a fenyegetőzésekről is. A mi életünk nekünk nem drága csakhogy elvégezzük a futást, magunkért, miénkért szent egyházunkért és a magyarságért is.

Dr. Ferenczy Gyula.

Protestáns Szövetség és a reform. tanítóság.

Ugy vagyok sokszor, mint tavaszi napokban az erdő magánosságával voltam. — Titkos hangokat, hallok, mik a mélységből törnek elő s azután mind erősebb, hatalmasabb kiáltássá válnak lelkemben, szinte megdöbbenéssel állok meg egy-egy pontján a magánosságnak és nézem, várom: mit akar? honnan kél és mit jelent ez a kiáltás ebben a némaságban — az erdő homályában e csendességben?

És egyszerre csak világosság kél előttem. — Világosság, — mely a teremtésnek, az ujjá születésnek — a megváltásnak is éltető eleme lön, — s beszédessé válik körülöttem minden és bizonyossá tesz affelől hogy az élet az ujjá születés hangjai ezek, melyek örök törvény szerint támadnak s követelik a fejlődésnek, az átalakulásnak elévülhetlen, jogos utvonalát, hogy előre vigyék a teremtettséget s ebben — ha szükséges, — előre hajtsák az emberi társadalmakat is a tökéletesedés nagy célja felé.

Oh mily örömmel hallok aztán ezeket a hangokat, üdvözlöm a pusztaságot megrázó kiáltásokat különösen az én magyar kálvinista egyházam életében!

Mert nem álom, de valóság már ma hogy az ujjaszületés fuvalma végig száll egész életünkön és kiáltó szók, felhívások s ezek nyomán cselekedetek is hirdetik nekünk, hogy elérkezett az építés ideje, a munka eszközei várnak mindenkire és azoknak heverni többé nem szabad. — Az Urnak Anyaszentegyházát építjük kívül, — belől tisztogatjuk, erősítjük és a kik előjárnak ebben, olyanok, mint a hajdankor prófétái, kik látásban látnak vala és a kiknek buzdító szózata, példaadása erőt kölcsönöz a kicsinyeknek is.

Oh hallgassunk rájuk és vegyük eszünkbe idején melyek a mi javunkra és békességünkre szolgálnak!

E mozgalmas napokban úgy tetszik nekem akárhányszor, mintha Ezékiel prófétát hallanám: — Vün azért engem oda, és vala ott egy férfiú . . . és lenbői csinált sinór vala az ő kezében és egy mérő pálca, és áll vala a kapuban . . . És szólla nekem — mondván: Embernek fia! lásd a te szemeiddel és halljad a te füleiddel és figyelmetes szíveddel légy mindenekre valamiket mutatok neked, — hirdess (pedig) mindeneket, a miket látsz, az izráel fiainak (házának!) (Ezek. XL. 3-4.)

Szívetem meghatja, lelkemet betölti ez a prófétai szózat, a reménykedésnek ez az erős és ingatlan megnyilatkozása, mely ígér, biztat, — valósággá érleli nemesebb irányu vágyainkat, és a magunk akaratával, de az Ur lelke segítségével megépített templomot, az anyaszentegyházat mutogatja meg nekünk a derültebb jövő napsugaraiban.

Mert látok férfiakat a mieink között, kiket valóban az az „érc tekintetü,” — látásbeli férfiú állít a kapuba, hogy onnan hirdessék mindazokat, mikre az Ur különös kegyelme elhívja vala őket és a melyek mint szent kötelesség, nem engednek nyugtot az ő lelkeiknek.

Ott látom őket a szeretet, az erők egyesítése jegyében állani és küzdenek, harcolnak, nem erővel és hatalommal, hanem egyedül az Ur lelke által.

Az erők egyesítését megtalálták a lelkészek országos egyesületében, egyetemessé kívánják tenni a Prot. Szövetségben.

Egy kiáltó, egy felhívó szó zeng felénk, mely test-

véri szeretettel szállit fel mindnyájunkat, jönnék és egyesülnék a „Prot. Szövetség”-ben.

Van-e magyar kálvinista szív, mely meg nem rendül a hívó szóra?

És az én sorsosimhoz, a reform. tanítósághoz fordulva, még nagyobb nyomatékkal kérdezhetem: Van-e református tanító, ki meg nem hallaná a hívó szót, és a ki teljes lelkesültséggel nem csatlakoznék a szövetséghez?

Nézzétek, mi valánk azok, ki első példával szolgáltunk az egyesülésre. — Kicsiny erőnket összegyűjtve egyező akarattal egy célra törve, megmutattuk a mi világunknak: mit tehet néhány száz embernek egyesülése?

Nem önző célok hozának össze bennünket, mert a mennyiben személyi vagy testületi színezete volt is — kivált eleinte némelyek előtt — e mi kívánalmainknak: az is összeforrott és elválaszthatatlan vala a közegyház javának előbbrevitelével, hiszen a tanítók anyagi helyzetének javítása, erkölcsi és közműveltségi színvonalának emelése bizony első sorban az iskolák színvonala emelésének és versenyképességének szolgál biztosítékául.

Hát ezzel az igazsággal ma már gyakorlatilag is tisztában van minden józan gondolkozású ember. — Nem is úgy hozom ezt fel, mint bizonyításra szoruló igazságot, hanem előhozakodom vele azért, hogy a multat tükröként tartván szemünk előtt, lássuk, miként és miért mertünk mi oly szilárdan összeverődni akkor? és hogy — a sikerre nézve, — mutassam az egyesült erőből származó törekvéseknek megfutott utvonalát és biztos végcélját.

Hányszor megesett, közöttünk midőn tanácskozássainkat bevégezvén, barátságos összejöveteleinken beszélgeténk, — mondom, — hányszor megesett, hogy kérdeve-kérdezők egymástól: Milyen erő, milyen hatalom — sulyban és tekintélyben — volna az, ha lelkészek, tanítók és világi elem színe java, egyesülni tudnának az egyház egyetemes közjava érdekében és társadalmi téren munkálkodva, bevinnék, ébren tartanák és erősítenék a reform. köztudatban azokat az eszméket, melyek közkinceseink voltak eddig is, de a melyek a hajlékony és változó világtelfogás birodalmában ránk nézve is életszükséggé teszik — az alapok tiszteletben tartásával bár, de a keretek tágitása mellett, — a célszerű s az életigényeknek megfelelő berendezkedést!?

Bizony sokszor eltünődünk efféle kérdések felett s ohajtottuk, hirdettük is néha, hogy bár a lelkészek alkotnának valamelyes országos szervezetet!

És nézzétek testvéreim barátaim! már nem a tünődés, a tételődés országába való dolgok ma ezek, hanem igaz valóságok s a mi szívünk gyönyörűsége valóban nagy, igazán teljes lehet.

Van orsz. lelk. egyesület és csoportosul a Prot. Szövetség. — Hiv minket is a lelkes szó, hogy erőnkkel, tehetségünkkel álljunk a táborhoz s vegyük ki részünket a munkából is, a küzdelemből is.

Hát ugyan miért ne sietnénk a zászló alá? . . . A reform. tanítóságot közgondolkozása, egyházas érzülete, a komoly, de szabadabb irányhoz fűződő törekvései mind-mind arra ösztönzik, hogy — mint már egy régebben szervezett hadtest, — a köz- és szentcél érdekében igaz örömmel csatlakozzék a növekedő táborhoz.

Hiszem is, hogy első alkalommal, — a mint erre tér és idő kínálkozik, a reform. tanítók Orsz. egyesülete tagja leendő a „Prot. Szövetség“-nek.

En magam ténylegesen és bizonyos intézkedési jogkörrel — a dolog természete szerint — nem folyhatok be a felmerülő kérdések ilyen vagy amolyan eldöntésére, de azt tudom, hogy akár a vezetőségénél, akár az egyesület tagjainál vetjük fel a Szövetség kérdését: egyiránt helyeselni fogják az én felfogásomat és elfogadják álláspontomat.

A szabadabb eszmék szárnyasattogását halljuk és a demokratikusabb világnézet érvényesülését látjuk mi a megalkotott és megalkotandó egyesület — és szövetségben.

Az egyetemes egyház közjava boldogulása életerejének megnyilvánulása hozza létre e szövetségeket.

És ennyi elég a reform. tanítóságnak, hogy egész lélekkel csatlakozzék a mozgalomhoz és kivegye részét a munkából.

Hát ha még rámutatok arra, hogy olyan férfiak profétálnak ott, ama zászlók alatt, kikre a reform. tanítóság csak tisztelettel, bizalommal és hálával tekinthet!

A hamisítatlan szabadelvűségnek, a jogok igaz és szabad érvényesülésének és mindamellett az emberileg érvényesülhető krisztusi szeretetnek hirdetői ezek.

De hát nem a személyek, hanem az eszme és az igazság itt a döntő tényezők, az az eszme és igazság mely a maga erejével, a prot. társadalmat és abban a magyar református egyetemes egyházat a tevékenység terére állítja és a boldogulás útjára vezeti.

Ezen a téren ott lesz mindég a reform. tanítóság és erről az utról le nem taszithatja semmi, el nem térítheti senki sem.

Sinka Lajos.

Jogtalan vagyonszerzés az állam rovására.

Békesség csak oly államban lehetséges, hol egyforma mértékkel mérnek minden állampolgárnak, tekintet nélkül arra, hogy az illető szegény vagy gazdag, előkelő családból született vagy alacsony sorsból esze által emelkedett fel, hogy pedig valaki minő vallásu, ezt tekintetbe venni az államhatalom időleges birtokosainak, nemcsak az állampolitikai bölcseséggel jön összeütközésbe, hanem egyenesen arra mutat, hogy még II. József kalapos király korának humanisztikus műveltségén sem tudtak felemelkedni.

Az elsőről nem szólok, azt elvégzi a socialismus, de a második mellett sikra szállani, minden felvilágosodott embernek annál inkább kötelessége, mert szomorú példaként ott lebeghet szeme előtt Spanyolország sorsa mely ország, hogy jelenleg Törökországgal egy nieveaun áll, azt első sorban a papságnak köszönheti.

Roma elvesztette a talajt lábai alól Franciaországban, sőt saját hazájában Rómában is a papismus vereséget szenvedett.

Még hajdan megbotránkoztak Voltaire „gyökerestől irtását ki a gonoszt ki az egyházat a kath. egyházat“ mondásán, most ugyancsak gőzerővel dolgoznak azon, hogy minden papi befolyástól megszabaduljanak, mert

a példaktól visszarenttenve látják, hogy az csak a megsemmisülésbe, a lelki és testi szolgaságba vezethet.

A középkornak a trón és oltár szövetségét visszaállítani nem lehet, s hol arra törekednek feldől a trón az oltárral együtt.

Mig a populus christianissimus, és Italia minden erejét meg feszítve küzd a jezsuita katholicismus ellen, addig Magyarországon a vakhit és bigottság tárt karokkal fogadja és gyermekének nevelését bizza azokra kik-től mindent csak igaz vallásosságot és hazaszeretetet nem lehet tanulni.

A középkor szele süvit végig Magyarországon.

Nem az általános emberi, hanem a keresztyén vallásos nevelés a fő. És nem a felebaráti szeretet, hanem a más vallásuak gyűlölete.

Mit kálvinista nagy embereink akkor mikor a hatalom polcán ültek, nem mertek volna tenni, s mit nemcsak más vallásbeliek iránt érzett tisztelet, hanem a humanizmus jól felfogott érdekében is lehetetlennek tartottak volna, az most mind, minden tekintet nélkül szabad teret nyer.

Recrudescunt vulnera, — nem a nyílt harc kora ez, hanem III. Károly és Mária Theresia kora stb.

Mellőzni mindenütt a protestansokat. Kiszorítani őket minden hivatalból. És sajnos szomoruan kell tapasztalunk, hogy itt a politika is sok tekintetben javukra szolgál.

De hiszen minnek beszélek én ezekről, az egyházkerületek gyűlésein elhangzottak a panaszok, melyeket a mellőzés szült.

Jutalma ez a mellőzés annak, hogy kénytelenek elismerni, miszerint Magyarország alkotmánya, szabadsága, kulturális fellendülése a protestantizmus nevéhez fűződik.

A legujabb sérelem tanítóinknak és tanárainknak alacsonyabb fizetése, és a kiutalt összegnek formaiságokhoz kötött átvétele.

Jól tudjuk mindnyájan, hogy a kormány csak ott egészíti ki a felekezeti tanítóknak a fizetését, hol 5% adót vetnek ki.

Ez az 5%-os adó azonban a legtöbb helyen csak arra elég, hogy azon az iskola berendezése a kor követelte színvonalon fenntartassék.

A róm. kath. tanítók azonban a föld, fa, tandíj, lakás stb. jutalékon kívül az érseki püspöki pénztárakból — az erre rendelt különféle alapokból — még bizonyos személyi járandóságot is élveznek, mert különben nem volnának képesek magukat fenntartani.

Az állami segítség igénybe vételénél azonban nem szabad semmitsem levonni, azaz a jövedelmet csökkenteni, mert a kiegészítésnél ez mindenesetre az állampolgárok súlyosabb megadóztatását vonná maga után.

Az egri érsek területén azonban ezt nem respektálják.

Hogy a pénz megmaradjon a pénztárban, az eddigi segély fizetését egyszerűen beszüntették.

No már mostan, ha az illető tanítóknak természetbeni jövedelme kitett, 500 k. és az érseki pénztárból ehez kiutaltak még 300 k. akkor, az illető tanító az állampénztár terhére csak 400 k. kapott volna.

Most azonban, hogy ezt a segélyt beszüntették az államnak az illető tanító fizetését nem 400, hanem 700 k.-val kell kiegészíteni, ami tetemes pluszt jelent az érseki pénztárra, és tetemes minust az állampénztárra.

Hacsak 800 tanítót veszünk az érsekség területén 200 k. évi segélyvel az 160,000 k. tesz ki.

Különben az érseki hivatalból a tanítók a következő leíratot kapták.

„Cimére eddig segélyképen utalványozott összeget beszüntettem, de az állami kiegészítésig folyósítom. Ez alapon a tanítószolgálat a kultuszminisztertől az új összeírást kérte és a szolgabírák ez újabb alapon végzik az összeírást.

Tekintettel arra, hogy a tanítótól a törvény alapján semmi nemü jövedelmet elvenni nem szabad, kíváncsiak lehetünk hogy ezen elvont segélynek is az állampénztár terhein való kiutalása, a kultuszminiszter tudomásával történik-e a vagy nem?

Különben is a Bartakovics Fischer és más püspökök által tett alapítványok egyenest erre vannak szánva a vagy valami más újabb jótékonyági alkalmat találtak?

Erre a mindenestre fontos körülményre felhívom nemcsak a protesztáns világ, hanem az adózó polgárok millióinak figyelmét is, mert hiszem, hogy úgy fognak gondolkodni, hogy véres verejtékkel szerzett filléreikkel az érsekség dus jövedelmeit növelni, teljesen felesleges és még keresztyéni nézetekből sem indokolt jótékonyosság.

Kelemen Ferencz.

Egy evang. lelkész levele az O. R. L. E. elnökéhez.

Az O. R. L. E. elnökéhez egy ág. hitv. ev. lelkész, az alábbi érdekes és tanulságos tartalmu levelet intézte, amely ha esetleg hangjában és logikájában a nagy nyilvánosság tulfinomult izlésének nem felel meg, tulajdonítassék annak, hogy a level kizárólag a hatalmas baráti érintkezés keretéből tétetett át a lap hasábjaira; áttétetett pedig a levélírójának kikért engedelméből.

Kedves Testvér! Ezuttal pontosabban válaszolok. Be akarom bizonyítani, hogy komolyan érdeklődöm az iránt, mely a magyar prot. létkérdésével a legszorosabban összefügg s a mely ügynek a zászlaja most a te kezébe van letéve.

Örömmel vettem tudomásul, hogy Geduly Henrikkel érintkezésbe léptél. Hiszem, hogy az ügynek ebből csak haszna lesz.

Abban igaza van Gedulynak, hogy nálunk, evangélikus részen a „lelkészek egyesülete világiak nélkül“ ellenszenves. Tulajdonképen nálatok is az. Hisz titeket is leszóltak már akárhányszor a főgondnok urak. Azonban csak másodrendű kérdés, hogy mi tetszik a világi urainknak. Ha ők nem tudják méltóan képviselni az érdekeinket, nincs is joguk nagyon érzékenykedni, ha nem mindenben az ő kedvük szerint járunk el.

Az pedig tény, hogy nálunk, de nálatok is, a világi elem szinte szemet huny a klerikális garázdálkodásra.

Csakugyan a bajnak elevenire kell tapintani. Tesék azoknak a főuraknak ideértve még az egyháznagyokat, a főpásztorokat is — kellő erélyvel fellépni az állammal és az agresszív politikát űző klerikalizmus-

sal szemben, vagy pedig türjék el, hogy a sereg a vezérkar nélkül maga száll sikra igazaiért.

Hogy a prot. szövetséget milyen formák mellett lehetne legsikeresebben életképessé tenni, arról most nem nyilatkozom. Mindenesetre jó volna, ha minél több párhuzamos gyűlést tarthatna a két egyház, az esprességi gyűlésektől kezdve, fel az egyetemesig. Ha nem is mindig és mindenütt, de egy kis jó akarattal, a jól felfogott érdekek szemelött tartásával miért ne lehetne a hol lehet egy helyre és egy időre tenni a gyűléseket. Milyen súlyt és tekintélyt adna már ez a külső egyöntetőség is a prot.-nak!

Ez azonban csak idevetett idea. Sok gyakorlati akadályba is ütköznék. Budapesten azonban az egyetemes gyűléseket csakugyan így kellene tartani. Ez parancsoló kötelessége volna a két egyháznak. Itt lehetne azután legtermészetesebben manifesztnálni az orsz. prot. szövetséget.

Egyik legfőbb bajunk, hogy mindenütt utunkat állja a szegénység. Arra a gyűlésre is, ha Budapesten van, csak a jobb módúak és elégedettek mehetnek, a boldog magyarok. Azok pedig, a kik az egyház bajait magukon legjobban érzik, otthon maradnak s nem halatják szavukat.

Protestáns sajtóirodára is nagy szükség volna a központban. Erre sincs pénz.

Pedig pénzt is csinálhatnánk, ha élelmesebbek volnánk. Milyen szépen reusálnak a bankok. Miért nem csinálunk mi is egy „Országos központi bankot.“ Hol az alaptőke hozzá? Talán ezt is meg lehetne teremteni. Magyar pénzzel aligha. Különben is azt mondják, hogy tőkeszegény ország vagyunk. De pl. Angolország tőkegazdag ország. S ott vannak lelkes hitrokonaink. Hát miért ne vehetne fel ott a két prot. egyház hivatalos garancia mellett, 3 millió ember élettőke fedezetre, vagy 3 millió koronát olcsó törlesztéses kölcsönre. A „cél“ érdekében talán kapnánk a rendesnél olcsóbb kölcsönt. Három millió alaptőke mellett lehet 15 millió betétre is számítani. Ez hozná azután a hasznót. 18—20 millió korona mellett, a differenciális kamat — ha 2%-ot veszünk — 360—400 ezer korona. Ez igen csinos évi üzleteredmény. Ha jó kezekbe volna a bank letéve, ha jó hirnèvre tudna szert tenni, igen jó jövedelmi forrássá válnék. Idővel még befektetésnek is beválnék hatványozott mértékben ez a kölcsön. Most osztrák pénzen élünk. Ha meglesz az önálló jegybank s az osztrákok piacra dobják értékpapírjainkat nagy szükség lesz a tőkékre.

Ha a bank alakítás beválnék, abba be lehetne illeszteni az összes egyházak tüzkárbiztosítását, lehetne vele kapcsolatosan lelkészek, tanárok, tanítók számára életbiztosító ügyosztályt is szervezni, hol a belhivatalnokok minden meglevő intézet által nyújtott biztosításnál kedvezőbb biztosítást nyernének.

Lehet, hogy bizar, fantasztikus ötlet, a mit mondok. De inkább csak formája az. A lényegét fenntartom. Egy központi bank nagyot lendítene a sorsunkon. Ennek a jövedelméből a sajtóirodát fel lehetne tartani s talán még másra is jutna belőle.

Ha egy kis vidéki takarékpénztár tud 30—40 ezer korona hasznót felmutatni, miért ne használnók fel az ilyen intézményeket szegény egyházunk nyomoruságának enyhítésére.

Csak az Isten gondol ránk, senki más. Még ma-

gunk sem törődünk magunkkal. Egyenesen a nyomorúságra kárhozzatjuk magunkat. Csak az igazságunkban bizakodunk vakon, tétlenül. Hát ez a bűnös, lelketlen dolog. Így még az igazságunk is elsikkad. Hogy milyen erő az anyagi jó mód, a pénz, ezt látjuk a klerikális-musnál. Az isteni tekintélyre tudja emelni vele a hazugságait is. Beszélhet Prónay Dezső báró amint tesszik neki. Próbálná csak ő elajándékozni a vagyonát s csapna fel olyan önkéntes szegénynek, a amilyen szegénységet nekünk papoknak kíván és hirdet, furcsának találna a báróságot akkor. Örökre elmenne a kedve tőle.

Gondolkozzál kedves testvér ezen az eszmén. Az eszme lényegén és célján. Hátha ki lehetne hozni belőle valamit.

Még egy dologra térek rá. A „Magyar Szóra”. Mondd csak: te ezt tartod a prot. szövetség hivatott organumának? A multkor egy igen tartalmas, mély járású cikket olvastam benne.

Valamikor én is rajongtam érte. A darabot világban kidobtam a házamból. Azóta nem járatom. Most hogy a Budapesti Naplóval fuzionált, egy példányt kíváncsiságból kértem belőle. Kaptam hármát. Ebből a három számból itélek csupán, de aligha tévesen. A Magyar Szó nincs többé, én úgy látom. Sőt Pályi sincs többé.

Sajnos, hogy magunk nem vagyunk képesek egy jó napilapot létesíteni és fentartani.

Érdekelni fog, ha a szövetség ügyéről máskor is tájékoztatni fogsz. Lehet, hogy én is jobban belemeglepszem az ügybe. Egyelőre még csak távoli szemlélője vagyok.

Ágostai.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az év története.

A bús halotti emlékezések akkordjával végződött multkori elmélkedésünk. Arról szólottunk, hogy a kik a mult évben mellőlünk jobbról és balról elhullottanak, élnek azokban a kegyeletes kéz irta közleményekben is, melyek az egyházi lapok hasábjain itt-ott megjelennek. Azóta éppen egy ilyen rövid életrajzféle érkezett hozzánk. Egy falusi lelkésztől szól, s egy régen éreztet fogyatkozást pótol. Ide iktatom teljes egészében, mert legtöbbünknek epitáfiuma lehetne.

Mártha József csengerbagosi lelkész 1844—1907.

Született Rohodon Szabolcsmegyében 1844 márc. 14-én. Mártha Sámuel tanító is Kovács Rákhel szüleitől. Elemi iskoláit otthon, gymn. is theol. tanulmányait Sárospatakon végezte, —

ugyanott tette le lelkészképeségi vizsgáit is — 1869-ben az elsőt, 1871-ben a másodikat — jeles eredménnyel. Tanulói pályája alatt magántanításból tartotta fenn magát. Az ifjusági önkörnek alelnöke volt. Segédkezett dr. Heiszler J. theol. tanárnak művei sajtó alá rendezése körül. Tanulmányai bevégezte után a már akkor dombrádi lelkészszé lett tudós tanár mellé ment segédlelkésznek 1869 júliusában. — 1870-ben Ibrányba, majd Pátrohára helyezték át helyettes lelkészül. Itt a gyülekezet csaknem egyhangulag lelkészé választotta, de mert a papi vizsgát még nem tette le, megerősítést nem nyerhetett. 1871-ben Nyirmadára, 1872 júliusban Szatmárnémetibe jött káplánnak, honnan 1873-ban a csengerbagosi egyház lelkészül választotta. Itt szolgált 34 éven át hűséggel, közelismerés mellett. Irodalomilag is foglalkozva a fenforgó kérdésekkel különböző egyházi és vidéki lapokban. Az egyházmegye beválasztotta a tanügyi bizottságba majd tanácsbírónak, majd egyházkerületi képviselőnek, Megbízásait hanyatló egészséggel is hiven végezte. Még június hóban egyházlátogatási körútra készült, a menetrendet már szét is küldözte, midőn hirtelen gyöngülni érezte erejét utjáról lemondott s július 4-én napszálltakor elment ama jobb hazába.

Meghalt mielőtt a küzdelmes élet fáradalmától pihenten, annak jól megérdemelt jutalmát, gyümölcseit élvezhette volna.

Temetése mult év július 6-án délután ment végbe. A szorongásig megtelt résztvevő közönséggel. Kis Bertalan az egyházm. főjegyzője prédikált felette a XXVI Zsolt. 1. verse alapján, felmutatván a hűséges lelképásztort, a ki gyarlóságának érzetében remegő félelemmel, de hűségének tudatában reménykedő bizalommal áll Isten elé ítéletre. A bucsu felette igen érzékeny és megható vala. Fehangon sirt a nagyszámu közönség apraja nagyja.

A temetőben Kovács Lajos panyolai lelkész em. tanácsbíró méltatta az elhunyt érdemeit s indította ujjabb könnyekre a kíséző sokaságot. A bucsuzó napsugár aranyozta be a temető ákácós lombjait, hol a derék kartárs sirja fel-domborult. Legyen csendes nyugalma, áldott emlékezete!

Ime így szól a hiv barát, barátjáról, a szerető tisztárs tisztársáról. Az nem fő, hogy később jött a megemlékezés, az a fő, hogy el nem maradt. De hány derék jó emberünkről végkép elmaradt! Az új lelkészegyesületek és körök e tekintetben is tehetnének valamit. Összejöveleiken meggyujthatnák az emlékezet mécsesét.

s áldozhatnának azok emlékének, a kik a munkában megfáradva kidőltek a sorból. Ez a kötelezettség vár különösebben azokra, a kik az elődök nyomába léptek, a hivatalukba újonnan megválasztott lelkészekre.

(Folytatjuk.)

— **A lelkészek száma Magyarországon.** A képviselőházban a tanítójavaslat tárgyalása alkalmával sikerült egy olyan paragrafust is elfogadni, amelynek a papok, főként a szerzetesek létszámának emelése a célja. Az 1720—21-ben végzett összeírások alapján végzett népesség-számítások még nem adtnak tájékoztatást az egyházi személyek számáról Magyarországon. A római katolikus klerusról szóló első teljesen megbízható adat szerint 1804-ben 9027 volt az egyházi férfiak, a papnövendékeknek s csupán az egyházi címeket viselő, de papi funkciót nem teljesítő egyének száma. R. k. apáca 355 volt. A g. kat. papság létszáma 941, ha a 62 papnövendéket leszámítjuk. Evang. luth. prédikátorok 483-an voltak, evang. református papok 1384-en. A gör. kel. papság létszámát 1793-ban 2334-re tehetjük Erdély nélkül. Az unitárius és a zsidó papságról nem lévén pontos adat: Schwartzner minden 563 főre számít egy egyházi személyt statisztikája (Statistik des Königreichs Ungarns) első kötetének 781. lapján. II. József antiklerikalizmusa ezidőben még nem nagyon éreztette nálunk hatását, hiszen ugyanez időtájt az Allgemeine Geographische Ephemeriden (XII. k. 87. o.) pl. Portugáliában minden 35-ik, Palermóban pláne minden ötödik embert egyházi személynek jelez. Fényes Elek „Magyarország statisztikája“ című könyve I. kötetének 107. lapján áll a következő kimutatás: A római katolikusoknál lelkek száma 5.922.812, egyházi személyek 9.422, egyre esik hívő 628. A gör. katolikusoknál a lelkek száma 863.856, egyházi személyek 1.367, egyre esik hívő 632. A lutheránusoknál a lelkek száma 795.876, egyházi személyek 586, egyre esik hívő 1.377. A reformátusoknál a lelkek száma 1.616.876, egyházi személyek 1.666, egyre esik hívő 975. A gör. keletiek-nél a hívek : 1.746.246, egyházi személyek 2.363, egyre esik hívő 758. A zsidóknál a lelkek száma 241.632, egyházi személyek 410, egyre esik hívő 589. A mult század közepéig tehát a papok száma 15.814-re nőtt. A legutóbbi két népszámlálás szerint a jelen évszázad elején még többen voltak lelkészek Magyarországon. Az egyházi személyek száma volt: Összesen 1890-ben 19.284, 1900-ban 20.849, egyre esik hívő 801. Minden 801. ember Magyarországon pap vagy apáca. Hogy az egyes hitfelekezetek hogyan állnak papok dolgában, arra vonatkozóan álljon itt a következő kimutatás az 1900. évi népszámlálás adatai nyomán számítva: A római katolikusoknál egyházi személy 10.384, egyre esik hívő 782. A gör. katolikusoknál egyházi személy 2.537, egyre esik hívő 722. A gör. keletiek-nél egyházi személy 2.456, egyre esik hívő 891. A lutheránusoknál egyházi személy 1.192, egyre esik hívő 1.049. A reformátusoknál egyházi személy 2.319, egyre esik hívő 1.040. Az unitáriusoknál egyházi személy 123, egyre esik hívő 553. A zsidóknál egyházi személy 1.865, egyre esik hívő 442. Aránylag legtöbb papot tehát az unitáriusok és a zsidók tartanak ki, de ez a szétszórtan élő két felekezet nem jöhet normális

beszámítás alá ebben a tekintetben. A tömörebben lakó felekezetek közül a két katolikus tartja ki a legtöbb malasztközvetítőt, a két reformált a legkevesebbet. A papok száma legutóbbi félszázadban nem nőtt annyira, mint a népesség. Innét van, hogy ma több hívő jut egy papra (helyesebben: egyházi személyre nemi különbség nélkül), mint akkor. Kivételt csak a protestánsok tesznek (a zsidóknál a mult századbeli rossz összeírás okoz hasonló látszatot). Mig azonban egyfelől a világi papok száma kisebb, másfelől a szerzetesek és apácák száma erősen növekvőben van. Hogy tovább ne menjünk: 1890-ben még „csak“ 2421 r. k. apáca volt a szorosán vett magyarországon, 1900-ban már 4421. (be.)

Kultusz egyesületek. Az 1905. dec. 9. i. törvény értelmében kultusz egyesületekbe szervezkedtek a franciaországi protestánsok is. A prot. kultuszegyesületek anyaegyházak száma ez idő szerint 850. Ebből református 633, lutheránus 68, szabad evangéliumi egyházhoz tartozó 49, methodista 23, baptista 15, más prot. egyházakhoz tartozó 32, kultuszegyesület és mint csoportosított evangélizáló központ bejelentetett 30 kultuszegyesület.

— **Lelkész választás.** A néh. Virágos Sándor lelkésztársunk kora sirbadóltével árván maradt missziói egyházban f. hó 12-én történt meg a lelkészi állás betöltése. A hívek meghívás utján, teljes egyértelműséggel *Lengyel Imre* h. lelkészt választották meg, kit ez alkalomból mi is szeretettel üdvözlünk.

— **Adomány.** A földmivelésügyi miniszter Dombi Lajos békésbányai esperesnek — a kincstári telepeken levő egyházközségek meglátogatására — 600 koronát adományozott.

— **Államsegély.** A földmivelésügyi miniszter az igazfalvi reform. egyház felsegélyezésére 600 K. államsegélyt utalványozott.

— **Iskola látogatás.** Dóczy Imre főgymn. felügyelő f. hó 17. és következő napjaira tüzte ki főiskolánk látogatását.

— **Tájékoztatás.** Az O. R. L. E. tagjai a Lelkész egyesületet tagsági díjaikért kapják. A tagsági díjak (évi 6 kor.) egyenesen az *Csia Kálmán* urhoz küldendők Etéd (Udvarhely megye). E tagsági díjak beküldésével ne késedelmezzék senki, tudván azt, hogy mi csak saját erőnkre támaszkodhatunk. Tisztviselőink úgy az elnök, mint a többiek az ügy iránti lelkesedésből ingyen szolgálnak. Példájokat kell követni mindezeknek abban hogy áldozatát meghozza ki ki közülünk jó szívvvel és egyező akarattal is minél hamarabb. Még egyet: A segéd lelkészek, általában mindazok a kik lelkészi pályát végeztek és jellegűek, alapszabály szerint jogosult tagjai az O. R. L. E.-nek, melybe szívesen látjuk és várjuk a mi fiainkat, a tiszteletes káplánokat is. A tagdíjak (évi 6 korona 1908 elejétől számítva) egyenesen nt. *Csia Kálmán* lelkész urhoz küldendők. Etéd (Udvarhely m.)

— **Nyilvános nyugtázás és kérelem.** Az ungvajkóci reform. egyház előjárósága hálás köszönettel nyugtazza azon kegyes adományokat, a melyek templomának, tornyának, lelkészlakának befedése és kijavítása végett kibocsátott kérés leveire idáig a lelkészi hivatalhoz érkeztek: Gróf Andrássy Dénes Ur ömeltósága 200 kor. Nyomárkay Aurél (Kácsánd) 10 kor. Róth Gábor

ügyvéd (Beregszász) 5 kor. dr. Juhász Béla (Kassa) 2 kor. nagyecigándi ref. egyház 9 kor. Janka Károly homonnai lelkész gyűjt. 6 kor. 40 fill. berceli ref. egyház 1 kor. serkei körjegyző 2 kor. dr. Rosenberg Jenő (N. Kapos) gyűjt 12 kor. öcsödi ref. egyház 2 kor. Jakab János szalai lelkész gyűjt. 2 kor. 92 fill. Csengeri ref. egyház 3 kor. matolcsi ref. egyház 3 kor. Kunmadarasi ref. egyház 4 kor. hódmezővásárhelyi ref. egyház 10 kor. makói ref. egyház 2 kor. békési ref. egyház 5 kor. törökszentmiklósi ref. egyház 4 kor. várgedei körjegyző gyűjt. 1 kor. 90 fill. gyomai ref. egyház 4 kor. aradi ref. egyház 2 kor. mezőszási ref. egyház 4 kor. szatmárnémeti ref. egyház 10 kor. debreceni ref. egyház 20 kor. Bernát Zoltán (Vaján) 10 kor. nemeskei ref. egyház 2 kor. mezőcsáthi ref. egyház 5 kor. sajtóecsegi ref. egyház 3 kor. pilismaróti ref. egyház 1 kor. hajduhadházi ref. egyház 4 kor. hajdunánási ref. egyház 5 kor. Bronin Jakab (N.-kapos) 2 kor. alsóki ref. egyház 2 kor. tiszabecsi ref. egyház 2 kor. hajduszováti ref. egyház 2 kor. edelényi főszolgabíró gyűjt 3 kor. 45 fill. ónodi ref. egyház 1 kor. kölcei ref. egyház 2 kor. Nagy Sandor kisdobronyi lelkész gyűjt 10 kor. Az anyaegyházban és társegyházi (Mátyóc) lakó más vallásnak közül önkéntesen adakoztak: Andrejczó Mihály (Vajkócz) gör. kath. 4 kor. Martonovics Sándor izr. 10 kor. Berczik István róm. kath. 10 kor. Kázmér István róm. kath. 20 kor. Terebessi József róm. k. 5 kor. Füzesséry István r. k. 20 kor. Palásthy Sándor r. k. 20 kor. Huszti Lajos r. k. 8 kor. Zélig Hászkol izr. 5 kor. Tillinger István gör. kath. (Mátyóc) 5 kor. Filip János róm. kath. 15 kor. Filip Péter róm. kath. 10 kor. Filip Sándor róm. kath. 10 kor. Filip György róm. kath. 8 kor. Rosenfeld Mór 10 kor. Összesen 539 kor. 67 fillér. Midőn a kegyes szívű adakozóknak ezt a jótékonyágát hálás érzések között és mély tisztelettel nyugtazzak: felkérjük egyuttal a nagytiszteletű lelkész Urakat, hogy kegyes adományokat, esetleg kérő levelünket 1908. február elsejéig sziveskedjenek hozzánk eljuttatni. Vajkócz, 1907. dec. 28. Nagy Géza ref. lelkész, Felföldy Ödön főgondnok, Gyüre Mihály gondnok.

— **Csernoch kinevezése.** Minden olyan szerencsétlen összeütközés után, mely a katonaság és polgárság, helyesebben a magyar nemzet a közöshadsereg között történt, az képezte ránk nézve a legnagyobb megaláztatást, hogy a zászlókat letépő, nemzeti érzésünket megsértő katonai vezetők csakhamar soronkivüli előléptetésben vagy más kitüntetésben részesültek. A Csernoch neppárti, képviselő pánszláv rokonszenvérről és a híres apáca szerzetes szakasz indítványozójának csanádi püspökké kinevezése is ilyen érzelmeket keltett bennünk. Hát nem ez a tanult, de elfogult lelkű ember dobta-e az üszköt közénk, azzal a jóformán a közoktatásügyi minisztérium és a képviselőház elnökségének tudta nélkül belopott szakasszal? Hát nincs a nagy magyar kath. egyháznak más derék embere, csak ezek a pánszláv kanonok? És Csernoch, a ki a Vaszary kinevezésekor az érsek elleni csufos támadásokat vezette és inszenizálta s az esztergomi káptalan brüszk viselkedését előidézte és az új hercegprímást Rómában is megszégyeníteni engedte, a ki Simor alatt a pánszlávizmus támasza volt. Az ő kinevezéséből láthatjuk egyházunk, a haladás sorsát; de láthatják magyar katolikusok is a magyarság jövőjét. Még mást is látunk, azt, hogy az a kormány tagjai nem a régi

nagy államférfiak tradícióit képviselik, hanem tudva vagy tudatlanul egy destruktív iránynak nyitnak tért.

— **Kath. népszövetség.** Semmi közünk mások vallásához, a kath. népszövetséghez sem azért szólunk, mert a hívek legbensőbb dolgaiba kívánnánk avatkozni, de kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy az ultramontanizmus minden téren megindított túlzó felekezeti törekvéseivel a vallásos béke felbomlásával fenyegetnek. Előbb sajtót szerveztek, majd kath. ifjúsági egyleteket csináltak, azután kath. kaszinókat is és olvasó köröket. Majd ezer vallásos egyesületet és dalárdákat állítottak. és a többi. Azután a társadalmi tere tettek a harcot; kereskedőket, mesterembereket is vallás szerint kezdtek osztályozni. Már az egyetem, a tudomány után is kinyújtották kezeiket. Bevitték a felekezeti harcot a közéletbe és a törvényhozás terembe. Most a népet, a legutolsó rétegeket készülnek megmozdítani. Ebből baj lesz, mert másokat, minket is védekezésre hasonló eljárásra kényszerítenek. Mi lesz ebből a szerencsétlen országból, ha mindnyájan faj, felekezetek szerint fogunk felvonulni? Magyar kath. testvéreinket kérve-kérjük, ne hallgassanak a felbujtókra. Lelkésztársainknak pedig rá mutatunk arra a hatalomra, a melyre támaszkodva megállhatunk. Ez a hatalom a nép a magyar nép, melynek mi vérszerint fia vagyunk s melynek minden szenvedésével, ohajtásaival magunkat azonosítani tartozunk. A ki mást beszél az nem tartozik hozzánk.

— **Kérdés a szerkesztőhöz,** A VI. t.-c. 39. §-a így szól: A tanító vármegyei, városi, községi és egyházi képviselő is lehet stb., de a tanítóság mellett egyházi hatóságainak engedélye nélkül semmi nemü mellékfoglalkozást nem vállalhat. Kérdelem tehát, ha a tanító egyházi képviselővé választatik, nem a tantestület képviselőjére, hanem egyházközségi képviselővé azaz presbyterre választatik, kell-e az illetőnek engedélyért folyamodni s ha igen kihez kell a kérvényét benyújtani. Szíves értesítését is előre megköszönve maradtam igaz híve reform. lelkész. Felelet a kérdésre: A presbyteriség nem mellék foglalkozás és viseléséhez külön engedély nem kell.

— **Diakonissza avatás.** A budapesti Kálvin-téri ref. templomban, a múlt év dec. 29-en, a délelőtti istentisztelet keretében szép ünnepély folyt le. A Lorántffy Zsuzsanna nőegyesületnek egy újabb diakonisszáját avatta fel Petri Elek lelkész. A szép felavató beszéd után az új diakonissza-nővér letette a fogadást hivatása hűségére és buzgó teljesítésére; mire, a gyülekezet közönsége (37. dics. 1. vers) után Petri Elek megáldotta s kézadás után buzgó imádságban kérte reá Istennek kegyelmét.

— **Vallásos estélyek.** A kocsai ref. gyülekezetben a téli hónapokban minden csütörtökön este vallásos összejöveteleket tartanak. Az első összejövetelt az iskola helyiségében tartották; a másodikkal azonban már a templomba kellett menni, akkora volt az érdeklő hívek száma. Az estélyeket, a tanítók és a gyülekezeti énekkar támogatása mellett, Sebestyén Dávid lelkész vezeti.

— **† Péter Gábor.** Derék ember halt meg Debrecenben. A város egyik tipikus alakja. Péter Gábort úgy szólván az egész város ismerte, de csak Debrecen vá-

rosának régi szorgalmatos tisztviselőjét, hanem mint embert is. A régi „Debreceni Ellenőr“, a „Debreceni Híradó“-nak volt mukatársa és ő írta meg a debreceni városi dalkör történetét és törökországi utjait is. Péter Gábor halálát szivszélhűdés okozta. A rokonokkal és ismerősökkel együtt a debreceni literátus világ s a debreceni főiskola is melegkeblű és szolgálatra kész hívet gyászolja benne. Béke poraira.

— **Egyházi élet Komáromban.** A beálló téli időszakal egyháztárs, életünk is sokféle ujjal fölpezdült. Komáromban az első vallásos estélyt dec. 25-én tartották igen szép műsorral, amelyből kivált Benedek József pápai theologus sikerült szavalata. Dec. 25-én este a „Biblia iskola“ ünnepélye volt. A mintegy 50 tagból álló gyermekénekkar énekei, a szavalók, a három keleti király személyesítői a szólóénekesek stb. mind a helybeli iskolák növendékeiből kerültek ki, kik igen kellemes estét szereztek a nagyszámu hallgatóságnak. Az ifju egylet minden vasárnap este a budapesti Uránia M. T. E-től kikölcsönözött vetítő készülék által előállított képekkel kísért tudományos előadásokat rendez, a melyek nagy látogatottságnak örvendeznek. Eddig előadtak a Vág völgye, Katona J. elele, Délmet, városok, Az alkohol, A föld, Fjume, A kurucok, A Magas Tatra c. sorozatokat. Az e fajta előadásokat, tekintetve, azok népszerűségét és olesóságát, bátran ajánlhatjuk mindenki figyelmébe. Dec. 21-én osztotta ki a komáromi „Jótekonny nőegylet“ a szegény sorsu gyermekek közt a szokásos ruha segélyt. Ruhát és csizmát 63, csak csizmát 32 gyermek, mintegy 1300 kor, értékben s így szegény gyermekeinek karacsony ünnepem már tisztos ruházatban dicsérhették az Urat.

— **Belmisszió.** Egy derék evangelista Dr. Torrey jelenleg Chicagóban rendkívül látogatott ébresztő összejöveteleket tart. Nagy telket bérelt ki és akkorra sátrat állított fel rajta, hogy körülbelül 5000 ember fér el alatta. A sátorszövet oly vastag, hogy sem hideg, sem nedvesség át nem hatol rajta; deszka padlója van s gőz fűti, úgy hogy a legkellemetlenebb időjárás sem akadályozhatja meg az istenitisztelet megtartását. A sátor felállítására 18000 dollárba került. Az énekkar 500 tagból áll. Oly sokan tódulnak oda, az érdeklődés oly nagy, hogy azok számára, akik be nem férnek, külön összejövetelt tartanak.

— **A kaposvári református templom.** Kaposvárott az ujonnan épült ref. templomot január 26-án nagy ünnepélyvel avatják föl. A fölavató ünnepen Antal Gábor püspök is jelen lesz. A kormány képviselőjében Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, a dunántúli egyházkerület képviselőjében Tisza István, az egyetemes konvent képviselőjében Bánffy Dezső báró lesznek jelen. Az ünnepen énekelni fog Sándor Erzs, az Operaház tagja.

— **Halálozás.** Kiss Elek nyugalmazott főszolgabíró, a debreceni főiskola igazgatótanácsának tagja s bihari református egyházmegyei tanácsbíró, Nagyváradon hatvanöt éves korában meghalt. A. B. F. R. A.

— **Millióhagyaték jótékony célra.** A minap meghalt Alsószentivánon Nagy Sándor dr. földbirtokos, Fehér vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, ötvennégy éves korában. A földesur mintegy két millióhagyatékát mind jótékony célra hagyta. A hagyatékából nagy

rész jut több budapesti intézménynek is. A végrendelet melyet mult héten bontottak föl, 1886-ban kelt. Ennek értelmében az elhunyt összes javainak élete fogytaig édesanyja lett volna a haszonélvezője, a ki azonban már régebben meghalt. A hagyaték legnagyobb része a következőképpen oszlik meg: A budapesti kegyesrendieknek juttatta vagyonának $\frac{1}{15}$ -öd részét, a budapesti református gimnáziumnak $\frac{3}{15}$ öd részét, a budapesti országos vakok intézetének $\frac{1}{15}$ -öd részét, a budapesti József árvaháznak $\frac{1}{15}$ -öd részét, a budapesti Erzsébet-leányárvaháznak $\frac{1}{15}$ -öd részét, a váci országos siketnémák intézetének $\frac{1}{15}$ -öd részét a székesfehérvári árvaháznak $\frac{4}{15}$ -öd részét, a székesfehérvári kórháznak $\frac{1}{15}$ -öd részét, a cecei ev. református egyháznak $\frac{2}{15}$ -öd részét. Havranek József székesfehérvári polgármester a város két emberbaráti intézménye részére hagyományozott vagyonra nézve már megtette a kellő intézkedéseket. Az árvaházat megillető részről uj árvaházat fognak építtetni.

— **Aki megnyeri az Isten kegyelmét.** Kegyeletes ténnyel örökitette meg a nevét a mezőszentgyörgyi ref. egyház történetében Molnár István, az egyháznak volt érdemes gondnoka és előjárója s ma is kiváló buzgó tagja. A mult hónapban életsósának osztályosságát, hűséges hitestársát elveszítvén, sajtó fájdalomában is megismerte az Istent. Megismerte, hogy az a kéz, a mely most megsebezte szívet, életpályája alatt sok kegyelemmel volt hozzá: szegénységben születvén, munkás szorgalma, takarékosága révén. Az Isten kegyelme által, vagyonos polgárrá lett. Pedig 4 fiu gyermeket fölnevelt, kettőt közülök kitanított s mind a négyet érdemes, munkás tagjává tette a hazának, az egyháznak. Istennek e vele közölt kegyelmét meghálálendő, „Molnár István és neje Szenté Zsuzsanna-alapítvány“ címen 200 koronát ajándékozott a mezőszentgyörgyi ref. egyháznak azon rendeltetéssel, hogy annak évi kamatai a valláserkölcsi élet fejlesztésére fordíttassanak. A jó Isten megáldja a kegyes adakozót.

Gróf Tisza István tájékoztatása az uj egyházi adózás ügyében.*

1 Kérdés; Mit kell tenni, hogy a kongruás lelkészek az uj adótörvény alkalmazásával ne károsodjanak?

Válasz: Tagadhatatlanul legnehezebb probléma az adósegély ügyét megoldani úgy, hogy congruás lelkészeink károsodást ne szenvedjenek. Dehát ez nem lehetetlen. Életbe lehet a vagylagos adókulcsut léptetni, vagyis a terményadózást fenntartani s ezáltal a lelkész fizetésének pénzre való átszámítását elkerülni. További átszámításnál is csak a congrua-kiszámításnál alapul vett egységárhoz kell ragaszkodnunk, nem a föösszeghez. Így pl. a terményekből levont hatodrészt; a lelkész terhe gyanánt számított fuvarbér sat. itt bátran számításon kívül hagyható

* A gömri ref. lelkészi értekezlet kérdései (intézte Ruskay Gyula adóügyi előadó) gr. Tisza István főgondnokhoz és a főgondnok ur válasza.

Végül alig hiszem, hogy a végrehajtó-bizottság elzárkózzék annak elvi kijelentése elől, hogy olyan esetben, amidőn igazolható, hogy valamely termény (pl. fa) ára a congrua-munkálat óta lényegesen megváltozott, magától az egységártól is el lehessen térni. Csak azt várom, hogy ilyen természetű konkrét kérdés jöjjön előm, hogy azt a bizottság elé terjesszem. Hogy elég lesz-e a kért összeg az adó segély megoldására, arra nézve bajos jóslatokba bocsájtkozni. Az összes egyházaktól bekért s egyházmegyeileg átvizsgált és megerősített számadások, próbakivetések, költségvetések alapján 1.250,000 korona jött ki. Mi 1. 470,000 koronát kaptunk ezen célra, tebát alapos előmunkálatok alapján kellő gondossággal jártunk el. Ha e pénzösszeg mindezek dacára sem bizonyulna elegendőnek, úgy ez valóban nagyon szomorúan jellemezné az előkészítő munkát teljesített lelkészi kar megbízhatóságát. Nem post festa számítottunk, hanem a zsinat előtt évekig tartó számítási munkát végeztünk s erre alapítottuk akcióinkat.

2. K. A személyi adót ki kell-e vetni minden család tagra?

V. A III. t-c. 13. §-nak a személyi adóra vonatkozó rendelkezései valóban olyan praecizek aminő törvény csak lehet. Ezt csak a családfő fizeti, ugyanazon háztartásban élő családtag csakis azon esetben, ha 1. külön vagyonnal bír. 2. ha házasságban él.

3. K. Nem lehetne-e az adóalapról az általános jövedelmi pótdadót kihagyni?

V. Az általános jövedelmi pótdadó éppen olyan egyenes adó, mint a többi s a törvény egyenes rendelkezéséhez képest nem is volt kihagyható. Az, hogy politikai hatóságok pótdadói erre ki nem vethetők, mit sem bizonyít. A polgári törvény úgy rendelkezik, az egyház más-ként. Különben az eddigi gyakorlat is az volt, mindenütt, ahol van már ma is az állami adó alapján kivetett egyházi adó, hogy ez az adókönyv B. tabella végösszege alapján vettették ki, amelyben az ált. jövedelmi pótdadó bennfoglaltatik. Így történtek az előzetes számítások, az egyházak tulnyomó nagy részének saját jövedelem bevallásai is.

4. K. A szolgálmánynok értékének meghatározása ha nálunk a közmunkát együttesen végzik, mint történjék?

V. Az együttesen végzett kézi vagy írás munkának főösszege számítandó ki s osztandó fel az egyes kötelezett egyháztagok között. E körülmény jegyzet rovatban vagy a kérvény szövegében tüzetesen megmagyarázandó.

5. K. Domesztikai adót, az ünnepi legátus díjazására kivetett mennyiséget, a harangozó fizetését és a tanterem fűtésére szolgáló pénzeket lehet az egyház tartási rovatba felvenni?

V. Egyházfenntartási rovatba helyesen vétetik be minden olyan közszolgáltatás, amely nem a lelkész és tanító illetményére történik.

6. K. Lehet-e a gondnok egyházi díjazására új tételeket felvenni?

V. Gondnoknak semmivel sem ad több dolgot az új adó beszédese, mint a régié. Sőt miután a réginél kisebb, egyszerűbb, igazságosabb inkább kevesebbet. Fizetéseink ezen címen való felemelése tehát semmiesetre nem volna indokolt.

Thaly Kálmán Debrecen városának.

Dr. Thaly Kálmán, Debrecen város díszpolgára s immár több mint 25 esztendő óta országgyűlési képviselője, új esztendő napján pozsonyoni lakására hivatván Oláh Károly közművelődési tanácsnokot, minden törvényes formák megtartásával, halálesetre szóló ajándékozási okiratot állított ki és adott át neki, amelylyel pozsonyoni lakásán és budapesti szállásán lévő számos kulturtörténeti értékű tárgyat Debrecen sz. kir. város muzeuma részére ajándékoz. Oláh Károly tegnap mutatta be ez okiratot a városi tanácsnak, ahol nagy örömet keltett. Az okirat bevezető sorait szóról-szóra adjuk, mert abban az elhatározás indokolása is benne foglaltatik. Így hangzik: „Én dr. Thaly Kálmán, szívem mélyében hálával eltelve azért, hogy Debrecen sz. kir. városának I. kerülete immár több mint 25 éve tisztel meg a polgártársaktól nyerhető legszébb kitüntetéssel, a képviselői megbízással, s némi viszonzásául annak, hogy Debrecen város egész közönsége 25 éves képviselői jubileumomat oly impozánsan ülte meg, ez alkalommal szeretetének és tiszteletének oly számtalan jelével halmozott el, nevemre a debreceni ref. főiskolán 40,000 korona alapítványt tett: a tulajdonomat tévő s birtokomban lévő becses ereklyék s kulturtörténeti tontossággal bíró más ingóságokat Debrecen sz. kir. város muzeumának hagyományozom.“

— Az alsó-szabolcs hajduvidéki ev. ref. egyházmegyei tanítói egyesület rendkívüli közgyűlése. Azon méltatlan, igazságtalan, kicsinyes emberi érdekekből folyó támadások megbeszélése, melyeket a klerikális sajtó, különösen pedig saját egyházunkhoz tartozó sajtóorganumok is (Sárospataki Lapok. Erdélyi prot. Lap) egyházmegyénk liberális vezére, nagynevű espedese dr. Baltazár Dezső ellen a közel múltban intéz-

s az abból folyó állásfoglalás képezték tárgyát a f. hó 4-én városunkban tartott egyházmegyei tanítóegyesületi rendkívüli közgyűlésnek. A gyűlés megtartására való mozgalom a tanítóság napi politikától teljesen távol álló tagjai köréből indult ki, melyet a sajtó igazságtalan rágalmaival felháborodott egyházmegyei tanítóság osztatlan egyetértéssel felkarolt, oly hatalmas megnyilatkozással, hogy az egyházmegyei tanítói status minden egyházból elküldte képviselőjét s képviselőit, az otthon maradtak pedig egymást váltó táviratokban fejezték ki Dr. Baltazár Dezső iránt érzett tántoríthatatlan bizalmukat s megingathatlan ragaszkodásukat. A rendkívüli közgyűlés d. e. fél tíz órakor a főgimnázium dísztermében folyt le, melyben 40—50 vidéki küldött s a helybeli tanítótestület tagjai vettek részt. Dobó Sándor tanítótestületi elnök nyitotta meg a gyűlést, melyen személyes és politikai vonatkozás mellözése végett ad hoc elnökké s előadóvá Lévay Imrét, a helybeli tanítótestület kiváló tagját, jegyzőkké pedig Lévay Imre ajánlatára Kóti Jeremiás és Almássy Kálmán tanítókat választá meg egyhangú lelkesedéssel a rendkívüli közgyűlés. Lévay Imre az elnöki széket elfoglalván, a megjelentek erős felháborodása között ismertette azon gyalázatos ragalmakat, melyeket kicsinyes emberi érdekből komoly alapon állónak hitt sajtóorganumok a legközelebbi időben szórtak egyházmegyénk bölcs es igazságos vezere Dr. Baltazar Dezső ellen. Méltatta az igazságtalanul támadott nagy férfiú gazdag eredményekkel járt önzetlenül az igazság érdekében felvett harcát az egyházkerületen, a zsinaton, az egyesületté tömörült papi statusban, melyeket a rideg conservativizmussal szemben új nyomokat törve, télelmet nem ismerő bátorsággal folytatott. E lepteinek az igazság fegyvereibe bizó bátor merészsége verte fel a berkek árnyékában boldog semmittevésben szunnyadó, a minden liberális eszméktől irtózó ellenségeket, kik érdekeiket veszélyeztetve látva szennyes sajtójuk öblös csatornaján öntöztek a liberális eszmékért küzdő kiváló férfiúra a sarat a gyalazkodás tüzlengerét, azért hogy jól kiérdemelt tisztségeit megtapodjak, köz és az egyházi élet terén harcától elkedvetlenítsék. Ily méltánytalan támadásokkal szemben az egyházmegyei tanítóságnak állásfoglalása nem csak jogosult, de kötelesség is, annyival inkább, mivel az egyházmegye minden tanítója előtt tisztán áll Dr. Baltazár Dezsőnek minden ténye, magas szíves célja nehéz küzdelme, egész élete! Az előadó elnök markans a gyűlés érzelmeit visszatükröző szép beszéde után dr. Baltazár Dezső szünni nem akaró eljenzése között, alábbi határozati javaslatot fogadta el a közgyűlés. „Egyházmegyei tanítók értekezlete köz és társadalmi viszonyaink elfajulása felett érzett fájdalommal állapítja meg, hogy vannak a magyar sajtó munkásai között, kik a nemzetfentartó

erkölcsi javak legfőbb biztosítékát — a gondolat és vélemény szabad nyilvánításainak szent jogát arra használják fel, hogy egyházi és nemzeti társadalmunknak tehetségére nemes törekvésekre nézve kiváló egyéneit személyi számadások s intenciók meggyanusítása által elkedvetlenítsék arról a munkatétről, amelyen a köznek a javáért emelkedett lélekkel nagy és tiszta gondolatokkal s nemes önzetlenséggel küzdenek. Ezt a közérkölcseinkre homályt vető fényt és nemtelen célt látja egyházmegyei tanítói értekezlet azokban a támadásokban, melyek nagytiszteletű dr. Baltazár Dezső ref. esperes urat érték legközelebb a „Sárospataki Lapok“ és egy a vármegyében alkalom szerint megjelenő lap részéről. Épen azért kötelességének tartja nyilvánosan is kifejezést adni annak, hogy az említett alacsony személyi támadások, melyek közszereplésének tárgyias kritikája helyett dr. Baltazár Dezső esperes ur lelkét, jellemét akarják befeketíteni, nemhogy megingatnák az egyházmegyei tanítóság iránta való mély tiszteletét, őszinte becsülését és erős ragaszkodását, hanem még fokozzák ezen belső érzelmek melegét, mert az egyházmegyei tanítóság közvetlen tapasztalatból úgy van meggyőződve, hogy az ő személyében a legigazabb s legnemesebb lelkű emberek egyikét érik a nemtelen támadások. Midőn ennek az egyházmegyei tanítóság értekezlete kifejezést ad, elhatározta, hogy az értekezleten jelenlevők azt azonnal személyesen hozzák tudomására nt. dr. Baltazár Dezső esperes urnak s biztosítják őt rendületlen, őszinte bizalmukról, mély tiszteletükről, valamint arról, hogy az egyházmegyei tanítóság benne személyében látja továbbra is azt a vezért, a kivel és a kiért lelkesedéssel megy az eszmei harcba a haza, egyház s a nemzeti és társadalmi fejlődés nagy igazságaiért Ennek a határozatnak következménye volt az a meleg ovációi melylyel a tanítók dr. Baltazárt ünnepelték s melyről a múlt számban megemlékeztünk. Tanítók Lapja.

— A félelvi kongrua megérkezése alkalmából szeretettel kérjük azokat a lelkész urakat, a kik a lap előfizetési díját esetleges hátralékot és a f. évi első részletet nem utalványozták, hogy azokat befizetni és a kiadóhivatalnak megküldeni sziveskedjenek.

Tartalom-jeyzék: A vak koldus. Szuhay Benedek. — Fenyegetőzések. Dr. Ferenczy Gyula. — Prot. Szövetség és a reformtanítóság. Sinka Lajos. — Jogtalan vagyonszerzés az államrovására. Kelemen Ferencz. — Egy evang. lelkész levele az O. R. L. E. elnökéhez. Ágostai. — Különfélék.

Felelősszerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

A máramarosugocsi egyházmegyébe kebeleztetett *tivadari* lelkészi állomásra.

Javadalmazás : mely készpénzből, földhaszonélvezetből, legeltetési jogból és terményből áll hatóságilag 648 kor. 49 fillérre van értékelve, melyhez 950 kor. 58 fillér fizeteskiegészítés járul.

Megváltás tárgyát ez alkalommal semmi sem képezi.

A pályázati kérvények a II t. c. 16 §-ának 3-ik pontjában meghatározott módon 1908 január 31-ik napján Szikszay Zoltán espereshez Máramaroszigetre küldendők.

A megválasztott lelkész hivatalát a választás jogerőre emelkedése után azonnal köteles elfoglalni.

Kelt Debrecen 1908 január 2-án.

A püspök helyett

Dicsőfi J.
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A garbolci ref. lelkészi állomására pályázat nyitattik. Javadalom — lakás és kerten kívül — föld, termény, fa és szénában — hivatalos megállapítás szerint 763 k. 68, állami kifizetés 1089 k. 81 f.

Pályázati kérvények febr. hó 3-ig Széll György espereshez (Avasujváros Szatmár m.) küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó.

Debrecen 1908 január 9.

A püspök helyett,

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A hevesnagykunsági egyházmegyébe kebeleztetett *mezőturi* egyik rendes lelkészi állásra.

Javadalom: 1-ször 101 kat. hold és 816 négyszögöl föld használata 2600 koronáért. 2. Oprekerti mintegy 600 négyszögöl föld használata 12 koronáért. 3. Készpénz 184 korona. 4. Terményár 960 kor. 5. Stóla váltáság 600 kor. 6. Temetési és kiadványozási stóla az egyh. ker. szabvány szerint. 7. Hat öl tűzifa természetben. 8. Lakás természetben. 9. A lelkészi földek adóját az egyház fizeti.

A pályázati kérvények az E. T. II. t. c. 18. § értelmében is kellőképen felszerelve 1908. év Febr. 3-ik napjára Győry Lajos espereshez küldendők be (Kenderes Jásznagykunszolnok megye)

A hivatal, a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Megváltandó beruházás nincs.

Jegyzet. A lakás kérdésének eldőlteig lakbérül 800 korona fizetetik az egyház pénztárából; a stóla váltáság a díjlevél megerősítésétől függ, kevesebb azonban nem lehet.

Utólagos bejelentés folytán a beruházásra vonatkozó része a hirdetésnek oda módosítottatik, hogy a megválasztandó lelkész tartozik elődje örökösaitől egy tanyaépület beruházási értékét 712 koronát megtéríteni.

Debrecen, 1908. január 8.

a püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

békésgyulai hitoktató s. lelkészi állásra.

Fizetés: 1200 k. havi előleges részletekben. Kötelességei: az áll. polgári leány, áll. el. fiu és leány és r. kath. főgymn. ez időszert 5 osztályában a hittant a törv. óraszámában tanítani s lelkész akadályoztatása esetén minden lelkészi teendőkből segédkezni.

Választása az egyháztanács által 3 évről 3 évre szól s mindkét részről 3 havi előleges felmondás köttetetik. Pályázati határidő: jan. 28.

A pály. kérvények törvényesen felszerelve a gyulai (Békés m.) ref. lelk. hivatalhoz adandók be.

Az állás a választás megerősítése után azonnal elfoglalandó.

Ref. egyháztanács.

Pályázat.

A nagybányai ref. egyház segédlelkészi állomására pályázat hirdettetik.

Kötelesség: lelkészi teendőkből segédkezés és vallástanítás gimnáziumban és polgári leányiskolában, ez időszert összesen heti 4 órán.

Fizetés: az egyház pénztárából 1200 korona; vallástanításért óránként 50 korona, úgy, hogy ha az óraszám emelkedik, a jelenlegi 200 korona tiszteletdíj is arányosan nő. Stóla 80—100 korona.

Pályázóknak legalább I. lelkész-képességi vizsgával kell bírniok. Felmondásra egy hónap kölcsönösen köttetetik. Az állomás 1908. febr. 5-én elfoglalandó. Kérvény az egyháztanácsához címezve, január 25-ig alulírottához küldendő.

Nagybánya, 1908. jan. 6.

Soltész Elemér
ref. lelkész.

Pályázat férfi négyes karra.

A debreceni ref. főiskola Kövesdy János kegyes alapító végrendelete értelmében ebben az évben a következő feltételek mellett férfi négyes karra hirdet pályázatot:

1. A szöveg lehet hazafias, vagy lírikus tartalmu, magyar vers mértékű, az alapítók emlékűnnepélyén előadható legyen.

2. A pályamű vezérkönyv alakban férfi négyesre irandó, egy eredeti példányban és két másolatban adandó be. A szólamok külön kiírása szükségtelen. — Legyen dallamos, átkomponált (nem versszakos), szabályos összhangzatu. (*Összhangosítást, esetleg zongora kíséretet a szerző maga köteles összeállítani.*) Nagyon nehéz ne legyen. Tenornál a-n felül, bassusnál f-nél alább ne terjedjen.

3. Zongora, vagy bármely zenekari kísérettel ellátott darabok is pályázhatnak, de kívánatos, hogy a férfikar kíséret nélkül is előadható legyen. — Magán énekrészek kerülendők.

4. A pályamű *idegen kézzel írva*, a szerző nevét rejtő jelígyés levéllel ellátva 1908-ik év május 31-ik napjáig alólírott lakására küldendő, a jelígyés levélben a szerző lakása és állása jelzendő, a jelígye a pályaműre is ráírandó.

5. *A szerzőnek a pályamű-bírószág csak egy tagjával megismertetése is a pályázók közül kizárást vonja maga után.*

6. A pályadíj csak absolut becsü s a ref. egyház tanainak megfelelő szövegre írott adatik ki.

7. A díjazott mű *minden tekintetben* a főisk. énekkar tulajdona marad.

8. Pályadíjak: a) 150 (Egyszázötven) kor., b) 100 (Egyszáz) kor., c) 50 (Ötven) korona, melyet a főisk. pénztár a jutalmazottaknak el fog küldeni.

9. Azon műveket, melyek pályadíjat nem nyertek, 1908-ik év július 1-től kezdve, a feladóvevény beküldése után alólírott azonnal visszaküldi, még azon esetben is, ha a pályázat eredménye a jelzett időre a hírlapokban meg nem jelennek.

10. Utánnomást nem díjazunk.

Debrecen, 1908. január 1.

Mácsai Sándor
a főisk. énekkar vezető-tanár.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

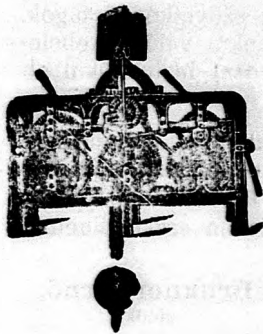
mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Toronyórák

palota-, városközi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

= gözerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azért, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezesség mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

KEDVEZŐ ALKALOM!

4 és fél kiló (körülbelül 50 drb.) pipere-szappant csekély 6 korona árért, liliumtej, rózsaglycerin, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágokból szépen összeválogatva küld postautánvétellel **Auffenberg József Budapest, VII., Verseny-u. 6.**

Most jelent meg:

nagy protestáns képes theologiai könyvjegyzékünk

melyben nemcsak a könyvek címei, hanem azoknak részletes tartalomjegyzéke is fel van sorolva.

Felhívjuk ezen a maga nemében páratlanul álló jegyzékre a nagytiszteletű lelkészi kar szives figyelmét, melyet kívánatra ingyen és bérmentve küldünk meg.

Ugyancsak megjelent:

A Debreceni Lelkészitár V. kötete ára 10.—
Jánosi Zoltán, Papi dolgozatok II. „ 6.—
Mitrovics Gyula „ II. „ 7.—
Csiky Lajos, Vasárnapi imádságok „ 7.—

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Faragó György

Debreczeni Protestáns Lap

könyvnyomdája

a legolcsóbban és izlésesen készít mindenféle nyomdai munkát, u. m.

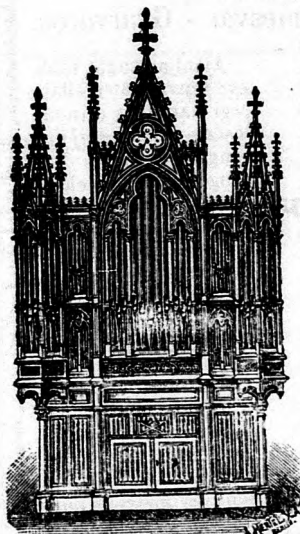
Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket, Műveket, Báli meghívókat, Falragaszokat, Névjegyeket, Röpiratokat, Szórócédulákat, Eljegyzési- és Lakodalmi kártyákat.

Orgona építészeti müterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtokéletebb viwmányai szerint bármily rendszerü s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes megelégedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagytiszteletü és tekintetes egyházi előljároság szives partfogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerü harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállit

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfelé. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérm.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére.

Orgona - Harmoniumok.

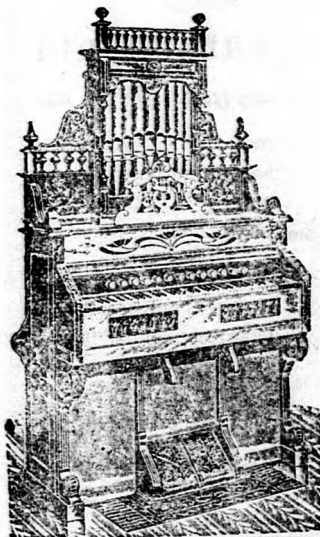
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicseretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezeség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapítottatott 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésü üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemü könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömegesen mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jókötésben Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bármely sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok előismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTTATOTT 1845-ben.

LELKÉSZEGYESÜLET

Az Orsz. Ref. Lelkész Egyesület hivatalos közlönye.

Ára külön küldve évi 5 korona. A lelkészegyesületi tagok a tagdíj fejében kapják.

Tájékozás.

Megvagyok győződve róla, hogy mindazoknak kifogása és elégedetlensége, a kik az O. R. L. E. ügyének vitelében, vezetésében lassúságot, vagy legalább is nem elég gyorsaságot és mozgékonyaságot tapasztalnak, az egyesület, illetve az általa képviselt igaz ügy iránti legmelegebb szeretetből származik.

Méltóztassanak meggyőződve lenni, mindazok, a kiket illet, hogy a vezetőség is szeretné, ha gyorsan és nagy arányokban haladna előre a hódítás sikere, úgy intenzivitás, mint extenzivitás tekintetében. Szeretnénk, ha egy pillanat alatt egyetértésben, szeretetben, igaz ügyünk és magasztos célunk iránti lelkesedésben dobbonna össze az egyetemes egyház minden lelkipásztorának a szive és ha a lelkesedés csodákat teremtene, a melyekre a fennforgó veszedelem idején nagy szükség is volna.

Szeretnénk, ha már az O. R. L. E. szervezése befejezett tény lenne és teljes erővel adhatnánk reá magunkat, áldozhatnánk időnket, ha fordíthatnánk buzgólkodásunkat a további építés: az országos protestáns szövetség megalkotására. Sajnos azonban, hogy az O. R. L. E. szervezése körüli teendők még mindig úgy le kötik a vezetőség erejét és meggátolják, hogy a prot. népszövetség hatalmas eszméjét teljes erővel felkaroljuk és rövidesen megvalósíthassuk.

Erőnk fogyatékos voltával számot kell vetnünk. Mérlegelnünk, hogy mit bírnak el vállaink, s ennek mérlegelése után megállapítanunk a teendők helyes sorrendjét. Ugy tartjuk, hogy a vezetőségnek első kötelessége végrehajtani az O. R. L. E. szervezését. Jelenleg ez a munkálat folyik. De lelkünk előtt mindig ama nagy cél a Protestáns Szövetség lebeg, melynek megvalósítására mindeneket hívogatunk. Az O. R. L. ügyét pedig egy percre sem tévesztjük el szem elől.

Tanunk lehet a mindenek látó Isten, tanunk mind azok, a kik lelkünk és kezeink munkáját szemlélhetik, hogy talán erőnk tulfeszítésével küzdünk a célért s azon nyugalomért, a mit a kötelesség teljesítése nyújt. A munka jelenlegi stádiumában zajtalan; a lassu, következetes, fokozatos, de biztos haladás útját építjük napról-napra. Háritgatjuk a támadások élet, tisztáztatjuk a félreértéseket, oszlatgatjuk az aggodalmakat, kérjük a segítő kezeket, adjuk gyarlóságunk mértéke szerint a tanácsokat és pedig közvetlenül egyénekhez szólván, egyesekkel levelezvén, a minek hatása sokkal nagyobb, eredménye kedvezőbb, mintha nagy általánosságban nyomtatvány útján szólnánk általában mindeneknek a nagy nyilvánosság előtt. Az esetek és fel fogások ezerféleségét csak akként lehet intézkedéssel ellátni, ha mindegyikkel közvetlenül foglalkozunk.

Az 56 egyházmegye közül eddigelé 34-ben van végrehajtva a szervezés. Ezekben az egyházmegyékben már avatott és buzgó kezekbe van letéve a vezetés és építés munkája. A belépési nyilatkozatok szétküldése és beszédese, a tagsági díjak összegyűjtése az egyházmegyei megbizottak útján folyamatban van.

Állandóan nem gyülesezhetünk, kongressusokat hónaponként nem tarthatunk kilencvenkilenc ok mellett ama századik miatt sem, hogy nincs anyagi erőnk. Most tapasztalhatjuk csak igazán, milyen siralmas helyzetben küszködik a magyar református lelkészi kar. A hol a lélek kész volna, nincs meg a mód csak egy választmányi gyűlésen megjelenéshez sem, akárhány szolgatársunknak. A klerikalizmus oldalán lehet naponként ezereket mozgósítani, ott rendelkezésre állanak a milliók, ott lehet máról holnapra sajtót csinálni, lehet anyagi előny nyújtással még lelkeket is vásárolni. Ott ha a lelkesedés nem elég, pótolja a parancsszó, a hatalom szava.

melynek elhangzására akarva, nem akarva, kedvvel vagy kedv ellenére megmozdul és akcióba lép egész sereg. Mi nálunk ez nem így van. De ne is legyen így.

Inkább lassan építsünk, de a lélekre és lélekkel építsünk. És ha így építünk, nem a gáncsot és kisebbitést érdemeljük. Elismerést és dicséretet mind e mellett sem várunk, nem is kérünk, mert kötelességet teljesítünk s ennél fogva csak gyarló szolgák vagyunk. A mit tehetünk, megteesszük, többre nem vállalkozhatunk. A sebeket és sérelmeket diszitő jelvényekül viseljük, mert a miért háborgattatunk: az szent. Az sem baj ha a mi erőnk a nagy munkában előbb, utóbb letörik, mert hiszünk az igazságunk felett örökös felsőbb hatalmasságot, hogy leroskadott testünk felett nálunk erősebb harcosokat támaszt és hogy sebeink vérét áldó harmattá változtatja át.

Ügyünk igaz barátait legyen szabad arra kérnünk, hogy a destruktív bírálat helyett az építő előbbvitel munkájára méltóztassanak kezüket vetni, gyors cselekvésükkel bennünket a szervezés munkájában segíteni. Mig a szervezkedést végre nem tudjuk hajtani, addig alapszabályszerű céljainak megvalósításáért csak félkézzel és pedig lekötött félkézzel dolgozhatunk.

Végezetre pedig legyen szabad megjegyeznünk, hogy sem a protestáns szövetség, sem a protestáns népszövetség megalkotásának feladata nem képezi az O. R. L. E. monopoliáját, szívesen látjuk ha erősebbek, a hivatottabbak viszik tovább és emelik fel annak kibontott zászlaját; méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy mi azért, ott leszünk a zászló alatt úgy is mint egyesek, úgy is mint egyesület s nem is fogjuk elhagyni soha. Az O. R. L. E. s vele a magyar ref. lelkészi kar tudja kötelességét. Századok óta hozza áldozatát s nem hagyja egyházát, faját, az evangéliom és a szabadság szent ügyét s most is rendületlen meg előre mig célját el nem éri.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Bizottsági gyűlés a 48. XX. t. c. ügyében.

Az O. R. L. E. választmánya tudvalevőleg több bizottságot küldött ki azoknak a kérdéseknek előkészítésére, a melyek a lelkészegyesület programjának körébe vonhatók. Ilyen a többek közt a 48. XX. t.-c. ügye is, mely minket a vallásegyenlőség és viszonzosság, de a lelkészfizetések rendezésének szempontjából is érdekel. A kérdésnek két oldala van, egy elvi és ez az állami eredetű egyházi javak számbavételének módjával, a

minket a hiveink arányszáma szerint megillető hányad megállapításával függ össze. A kérdésnek másik oldala a papi fizetések rendezésére szükséges összeg kiszámításában, elosztásában és állami hozzájárulásként való keresztül vitelében állana. Eltekintve az utóbbtól, mely egy nagy társadalmi és politikai akciót involvál, a bizottság elhatározta, hogy mind a két részre elkészíti a szükséges előmunkálatot és tájékoztatni kívánja felsőbb hatóságait a lelkészek kivánságairól. A tanácskozásban, mely f. hó 13-án dr. Dr. Baltazár Dezső elnöklété alatt tartatott s Kovács Gyula hajdumegyei alispán hivatalos helyiségében folyt le, Kiss Ferenc püspökladányi, Jánosi Zoltán debreceni lelkészek és dr. Ferenc Gyula bizottsági tagok vettek részt. Az eszmecsere folyamában kívánatosnak mutatkozott a a Zelenka féle idevonatkozó nagy becsü munkálat beszerzése is. Erre nézve dr. Baltazár Dezsőnek meghatalmazás adott. De kívánatosnak ítélte a bizottság a papi javak ügyében kelt irodalom áttekintését is, a melynek elvégzésére Jánosi Zoltán és Ferenczy Gyula nyertek megbízatást. Jánosit kérte fel a bizottság az idevonatkozó emlékirat megszerkesztésére is, ki e megbízatást elvállalta.

Ha csendben is, mégis mozog az O. R. L. E., melynek főfeladata ez időszert a szervezkedés. Róma nem egy nap alatt épült és nekünk elsőben magunknak kell lelkünkbe venni az ígét, hogy aztán a világot is meggyőzhessük azzal. Hivogatunk azért mindeneket, hogy jöjjenek közzénk, még azokat is, a kik bírálják bennünket. Jöjjenek közzénk és mutassák meg hogy jutunk célhoz és hogyan épülünk meg hamarabb. Jó példájukat mi készséggel követjük, csufolódó szavaikat pedig nem figyelmezzünk és továbbra is haladunk a megkezdett uton.

VEGYESEK.

Mindenütt így kellene lenni. A máramaros ugo-csai ref. egyházmegye lelkészi kara Szikszay Zoltán esperes meghívása folytán 1907. dec. 19-én Nagyszöllősen tanácskozásra gyülekezvén össze, egyhangu lelkesedéssel megalakította az egyházmegyei lelkészegyesületet és megválasztotta elnökéül Szikszay Zoltán esperest; jegyzőjéül pedig Bihari Lajos salánki lelkészt. A jelenlevő lelkészek számszerint 22-en kinyilatkoztatták, hogy az O. R. L. E.-be belépnek; annak magasztos céljaiért küzdeni fognak és a választmányba Szikszay Zoltán esperest küldik ki. A hivatalos jelentés azt is jelzi, hogy az értekezleten jelen nem volt lelkésztársak is minden valószínűség szerint csatlakozni fognak. Így kellene ennek történnie mindenütt. A veszedelem nőtön nő körülöttünk, szeretetben kell összeforrani mindnyájunknak, hogy anyaszentegyházunkat megfelelő erővel tudjuk megoltalmazni. Ha mi lelkészek sem tartunk össze, hogy remélhetnénk a nagy protestáns közönség összetartását? Előbb magunk között végezzük el a szeretet összekapcsoló munkáját, akkor aztán hatalmas szegyeletkő lehetünk a protestáns szövetség épületében.

Hírek Alsóborsodból. Mint az alsóborsodi egyházmegyéből jelentik, 4—5 lelkész kivételével minden lelkész hiva az O. R. L. E. nek. Azonban az anyagiakban való szűkölködés teszi az ottani papságot elfáulttá. Nézetünk szerint, ha az anyagiakban való tényleges szűkölködés elég nyomós indok is a lehangoltságra, azért nem szabad a reménytelenség elfásult egykedvűségével néznünk a történendők elé, hanem keressünk kell az utat a megfelelő anyagi helyzet teremtése felé és megragadnunk az erre szolgáló eszközöket. Az O. R. L. E. egyik céljául épen a lelkészek anyagi helyzetének javítását tűzte ki, már megalakulásakor oly hathatósan emelte fel szavát ebben az érdekből, hogy kogy Gróf Zichy János elérkezettnek látta az időt nyilatkozatot tenni e kérdésben. Nyilatkozatában elismerte a 2400 koronás kongrua szükségét. Ő tőle egy ilyen nyilatkozat nem kis súlyljal esik az események mérlegébe tekintve azt, hogy a politikai hatalom java része most az ő és elvbarátai kezébe van letéve. Nem elfáultság kell tehát, hanem együttes energikus fellépés. Ennek pedig az O. R. L. E.-ben megfelelő módját lehet ejteni.

A szekularizáció. Eljött az ideje, hogy a nagy egyházi javak a nép kezébe adassanak. A Baltazár elnöki megnyitójának és az O. R. L. E. alakuló gyűlésén lefolyt vitának ez a resultátuma. Megértették ezt a feudálisok és leszóltak bennünket, megértették az ultramontánok is földosztással gyanusitanak, de megértette a nép is, midőn a szekularizációt követelni kezdte. Egy-más után tartják a népgyűléseket, melyek idevonatkozó határozati javaslatokat tárgyalnak le és fogadnak el. Így Szentváron, Füzesgyarmaton, Budapesten, Komádiban, Szentjánoson, Biharpüspökiben, Hosszupályiban, Óbecsén, Nádudvaron, Köbölkuton, (Esztergom) Békésen stb. E gyűléseken rendre szerepel a szekularizáció nagy kérdése. Jelölül annak, hogy a nép is megértette a jelszót és az eszme hódító körútjára kelt. Bármit mondjanak ellenségeink; a szó melyekkel a világba lépett az O. R. L. E. még nem hangzott el s nem is fog elhangzani hiában.

A bostoni liberális vallásos kongresszus. F. év szept. 22. 29-ig tartatott meg Bostonban a liberális vallások nemzetközi kongresszusa, folytatásaképpen a londoni, amsterdami és genfi kongresszusoknak. Ahogy Jean Réville párisi egyetemi tanár leírja, mintegy 33 különféle elnevezésű egyházból gyűltek össze delegátusok a világ minden részéből ez alkalomra. Voltak közöttük Japánok, hinduk, sőt volt követ még Uj-Zélandból is. Európából mintegy 242-en vettek részt, köztük G. Bonnet-Maury, Jean Réville Franciaországból, prot. Meyboom Hollandiából, prot. ; Ptleiderer, továbbá Vischer lelkész, mint a Protestanten verein kiküldöttje és Martin Rade, mint a „Christliche Welt“ igazgatója Németországból. A kongresszus szept. 22-én nyílt meg Boston legnagyobb termében a „Symphony Hall“-ban, hol teljes hétezer ember gyűlt össze hallgatóságképpen. A szónok M. Slicer New-York egyik papja volt, ki a hitbéli dogmáktól független, szabadelvű vallásnak fejtette a fontosságát. Majd többen beszéltek, köztük Booker Washington, néger követ is, aki fogadalmat tett, hogy egész életét saját fájának a tudatlanságból és bárdolatlanságból való felszabadítására fogja szentelni. Másnap a tremonti nagy templomban folytatta-

tott a gyűlés, hol belül a templom hosszában mindennütt az egyes nemzetek színeit viselő lobogók feszítettek ki, rajtuk az illető nemzetek szabadelvű nagy theologusainak a neveivel. Itt a különböző országbeli delegátusok tették meg egyenként jelentéseiket országukban a szabadelvű vallásosság mikénti állapotáról, előhaldásáról. Legérdekesebb volt közöttük Jean Réville párisi egyetemi tanár felolvasása, aki a francia szeparációs törvényt ismertette részletesen, kimutatva e törvény igazi liberalizmusát, kimutatva azt, hogy e szeparációs törvény rendelkezései majdnem minden tekintetben megegyeznek azokkal az elvekkkel, melyeket maguk az Egyesült Államok az összes hitfelekezetekkel szemben alkalmaznak. Kifejtette, hogy annak a súlyos helyzetnek, melybe a francia kath. egyház jutott maga a pápa volt előidézője által, hogy szemben a francia püspökök nagy többségének ellenkező nézetével egyenesen megtiltotta a katolikusoknak, hogy magukat alávéssék a kultuszegyesületek megalakítását előíró törvény rendelkezéseinek. Nagy taps fogadta a felolvasást és sokan siettek Révillehez, csodálkozással kérdezve, hogy nem igaz hát, mit sokfelé a lapokból olvastak, hogy az állam megszüntette volna Franciaországban a katolikusok szabad vallásgyakorlatát? „Hogy ennyire tájékozatlan tud lenni Amerika a francia egyházi állapotokról — írja Réville — annak szerzett értesüléseim szerint oka abban keresendő, hogy a hatalmas nemzetközi kath. szolidaritás mindent elkövet avégből, hogy az amerikai sajtóban hamis és hazug fogalmakat terjeszsen el a francia kath. egyház állapotáról.“ A kongresszus további folyamán legtöbb izgalmat Edouard Montet genfi tanár felszólalása keltett, aki indítványozta, hogy fejezze ki a kongresszus Kálvin születése 400-adik évfordulójának közeledte alkalmából hálás megemlékezését és tiszteletét a nagy reformátor iránt, egyben pedig hasson oda, hogy az 1909-ben felállítandó genfi Kálvin-emlékre adakozásra hívassanak fel mindenütt a liberális keresztyének. Az indítvány élénk diskurziót keltett, különösen a többségben látszó unitárius gondolkozású delegátusok között, akik siettek is, hogy ellensúlyozás képpen a következő indítványt terjesszék elő: „a kongresszus kifejezi a maga rokonszenvét azok iránt is, akik magukra vállalták, hogy emléket emeljenek Vienneben Servet Mihálnak, a kiváló polgárnak és tudós orvosnak, a gondolatszabadság és vallásos őszinteség nagynevű martirjának.“ Így aztán keresztül mehetett mindakét indítvány. Elhatározták végül, hogy a legközelebbi kongresszust, 1910-ben tartják meg és pedig a németországi „Protestantenverein“-t képviselő Vischer lelkész formális meghívása folytán Németországban, Berlinben.

Országos protestáns szövetség. Franciaország három legnagyobb protestáns egyházának igazgató választmánya Báro Schickler elnökle mellett közös konferenciára gyűlt össze Párisban, f. évi október 23-án, melyen elhatározták, hogy országos mozgalmat indítanak egy prot. szövetség létesítése, mely együvé hozná közös érdekük megóvása véget Franciaország minden néven nevezendő prot. egyházainak összes tagjait. A szövetség a következő célokat munkálná: a) megvédené a prot. egyházak szabadságait és egyetemes érdekeit, b) alakítana kebeléből egy becsületszéket, melynek az volna a rendeltetése, hogy az egyházak között előfordulható differenciákat elintézzé. c) követni és terjeszteni igyekeznék

Krisztus törvényének az emberi élet minden erkölcsi és társadalmi vonatkozásában való alkalmazását, d) tisztelni fogja a szövetségre lépő egyesületek vallásos, közigazgatási és pénzügyi önkormányzatát és megtiltja a szövetséző egyházak, belső egyházi életébe beavatkozó mindennemű ingerenciát. Kimondotta a három protestáns egyház intézőbizottsága, hogy addig is, míg a prot. szövetség megvalósul a szükséghez képest többször baráti konferenciákat, közös üléseket tart, melyeken, míg egyfelől az egyöntetű eljárásokat beszélük meg a szövetség szervezését, gyakorlati kivitelét illetőleg, addig másfelől meg felemelik szavukat a szövetség megalakultáig is minden oly dologban, melyekben a prot. egyházak egyetemes érdekeinek a megvédéséről lessen szó. Bezzeg mi magyar protestánsok mily távol állunk még attól, hogy ily egyetemes erővel — protestáns felekezeteink hivatalos vezetőségeinek ily erőteljes irányításával és közreműködésével tudhatnánk sikra szállani a nálunk is tervbe vett protestáns szövetség mielőbbi létrehozása iránt!

Kálvin emlék. Kálvin János születésének 1909. július 11-én lesz 400-adik évfordulója, melynek a megünneplésére mindenütt nagy buzgalommal készülődnek a protestánsok. Egy hatalmas emlékművet akarnak világszerte való közadakozásból ez alkalomra Kálvinnak Genfben felállítani, melyen megörökítettének Kálvinnak egykori legfőbb munkatársai is. Báró Schickler, mint a francia országú egyesült ref. egyházak intéző bizottságának az elnöke körlevélileg kérte fel Franciaország összes protestáns egyházait, hogy a folyó november hó első vasárnapján adakozásra hívják fel e célra a nagy prot. közönséget. Nagy mozgalom indult meg e genfi monumentum létrehozása iránt Amerikában is, hol a gyűjtést intéző bizottság védnökséget maga a köztársasági elnök: Roosevelt vállalta el. Ohajtandó volna, hogy kivegyük mi is magyar kálvinisták részünket a nagy református genfi szobrának a létrehozásából filléreink összerakása és e célra a genfi bizottsághoz való eljuttatása által. Mindenesetre az volna a legszebb, ha ez alkalomra mi magunk is udhatnánk nagy reformátorunkok szobrot állítani hazánknak például valamelyik nagyobb református metropolisban, ami erősen hiszem sikerülne is, mert a mi magyar református népünkben van még annyira erős a ragaszkodás és tisztelet nagy reformátora: Kálvin János iránt hogy örömmel hozna aldozatot egy Kálvin szobor felállítása céljából.

— **A külföld rólunk.** Mostanában meglehetősen letűnt a külföldön a lovagias és vendégszerető magyarság csillaga. Az angol lapokban is gyakran találkoznak erős kritikával; Björnsterne Björnson levelei is sokat ártottak nekünk a művelt világ az u. n. intellectuelek körében. Hogy a németek és a nemzetiségekhez húzó szláv és román sajtó se valami nagy barátsággal viseltetik irántunk, az több mint nyilvánvaló. A régi romantikus felfogásnak, mely keleti jellegünkért becézett, alaposan vége van. Vége van nemcsak Apponyi miatt, a kit most a külföldiek erősen támadnak, hanem a miatt is, hogy némileg megszűntünk pusztán művészeti objektum lenni és a nagy világ piacon versenytársakul jelentkezünk mi is. Ezen pedig csak örvendeni lehetne, ha az európai közvélemény változása pusztán erőnk megbecsülése és fellépésünk kritikája lenne. Ugy látszik azonban, hogy ez a hangulat változás több a kritiká-

nál, valóságos ellenszenv, melyet az növelt, hogy a szabadság utjáról erősen a konzervativizmus ország utjára kerültünk. Ilyen körülmények közt valóságos esemény számba megy, ha a külföldön jót mondanak rólunk. Ilyen jóakaró barátaink jelentkeznek a német prof. sajtóban, melynek egyik nagy összekötötésű lapjában a *Christliche Bote*-ban szép beszámolót találunk a magyar ref. egyház mult évi életéről; azután az ameriaknál, hol Balogh Ferenc érdemes tudósunknak egyháztörténetéből fordította le Nánássy Lajos lelkész a hazai prot. egyház történetére vonatkozó szakaszt. A *Christliche Bote* magyar levelezője Veress István bihariószegi lelkész. Derék munkát végezhet, hogy utánna így megbecsülnek; valamint hogy általában derék munkát végez a magyar protestantizmus, midőn nekünk külföldön jó akaró barátokat szerez. Máskor csak magunknak volt szükségünk ezekre, most olyan idők járnak, hogy az egész magyarságnak szolgálatot teszünk vele.

— **Róma harcai.** Nem csak mi szorongattatunk, Rómának is megvannak a maga belső küzdelmei. Ezek legujabban az úgy nevezett reform. katolicizmus részéről jelentkeznek, melynek képviselőit a pápai hatalom üldözöbe vette, elítélte és átokkal is megfenyegette. E mozgalom legszembetűnőbbben Olaszországban jelentkezett s célja az egyházból való kilépés nélkül, a hitelvekhez való erős és tüntető ragaszkodás mellett reformokat vinni keresztül. E reformok a vallásos élet mélyítésére és a vallásnak a korszellemmel való kibékítésére vonatkoztak. És iránynak követői közé tartoznék Prohászka Ottokár is, a magyar modern katolicizmus e kiemelkedő alakja is, kinek kétségbeesett erőfeszítései épen olyan hajótöréssel fognak végződni mint az olaszoké, a kik már jóformán az egyházon kívül kerültek és mint a reform. katolikusoké, a kiket az állam hatalom közbe lépése mentett meg az elhallgatástól. Örömmel olvassuk ugyanis, hogy *Fischer* érsek *Elster* dr. titkos tanácsos állami küldött közbelépése folytán ismét megengedte *Schroers* bonni katli. theol. tanár előadásnak látogatását. A bíboros érsek visszavonulása az ismeretes pápai levelek után az ultramontanizmus teljes vereségét jelenti, mely a kath. tanuló ifjuság és ifjusági egyletek elpartolásának a következménye. Rómának engedni kellett, mert különben elveszti a jövődőt, az egyetemi tanulókat. A mozgalom azonban e meghátrálással nem állott meg, hanem megerősödött. A német katolikusok politikai párt szervezete s a nemzeti eszmének az egyházba való bevitelle időlegesen ugyan Rómának vált javára, de ez idézte elő azt a fordulatot is, mely a művelt kath. gondolkozásába beállott s most azt követeli, hogy Róma ne küldjön többé idegen olasz főpapokat Németországba és nuntiusokul németeket nevezzen ki. — Alkotmányt követelnek a katolikusok is és Rómában egy laikusokkal egyes világparlament feléért zörgetnek. A magyarországban jelentkező néppárti s más mozgolódásoknak is a lesz a vége. A nemzeti eszmének, a világiak egyen jogusításának előtérbe nyomulása és egy kiátkozó levél. Ez sujtott le a Rovin nementora is Olaszországban és ez fenyegeti a müncheni XX-ik század folyóiratot is a körülte seréglő modern katolikusokkal együtt. Ez a küzdelem vége az egyházon belől, a felszabadulás csak az evangéliom által lehetséges.